

« Θ Η Σ Α Υ Ρ Ο Σ Μ Ε Τ Α Ν Ο Ι Α Σ »

Κατανυκτική ερμηνεία τροπαρίων του Μεγάλου Κανόνος του αγίου Ανδρέου Κρήτης
από τον αρχιεπίσκοπο Μύρων Ιωάννη τον Λίνδιο (+1796), Εκδ. Ιερά Μονή Παρακλήτου

Π Ρ Ω Τ Η Ω Δ Η

Τροπάριο 10΄

Τά εκούσια, Σωτήρ,
καί τα ακούσια πταίσματά μου
καί τα φανερά
καί κρυπτά και γνωστά
καί άγνωστα πάντα
συγχωρήσας ως Θεός,
ιλάσθητι καί σώσον με.

Τα θεληματικά, Σωτήρα μου,
καί τα 'αθέλητα σφάλματά μου
καί τα φανερά

καί τα κρυφά καί τα γνωστά
καί τ' άγνωστα, όλα
συγχώρησέ τα, ως Θεός.
Σπλαχνίσου με και σώσε με.

Η υπερβολική αγάπη του Θεού στον μετανοούντα άνθρωπο. Τα είδη της μετάνοιας και τα είδη των αμαρτημάτων.

Δεν έχει τόσο μεγάλη αγάπη καί τόσο φλογερό έρωτα ο γαμπρός για τη νύφη, όση αγάπη καί όσον έρωτα έχει ο αληθινός και γλυκύτατος Νυμφίος των ψυχών μας, ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός, για έναν αμαρτωλό, πού επιστρέφει από την πλάνη με γνήσια μετάνοια. Τον αγκαλιάζει άόρατα, σάν Πατέρας φιλόστοργος, τον καταφιλάει γλυκά, κάνει για χάρη του στους ουρανούς γιορτή, πανηγύρι μεγάλο, όπως βεβαιώνει ο ίδιος στο Ευαγγέλιο: "Χαρά γίνεται στον ουρανό για τη μετάνοια ενός αμαρτωλού" (Λουκ. 15:7).

Ένας άνθρωπος, πάντως, πού είναι για πολύ καιρό υποταγμένος σε αμαρτωλά πάθη, δεν θα μπορέσει να ελευθερωθεί απ' αυτά καί να μετανοήσει γνήσια, έστω κι αν το αποφασίσει, αν δεν λάβει απ' το Θεό το χάρισμα της μετάνοιας. Αλλά το χάρισμα αυτό δεν δίνεται στον αμαρτωλό, αν πρώτα δεν το ζητήσει επίμονα καί επίπονα από τον ελεήμονα και φιλόανθρωπο Κύριο. "Ζητάτε", λέει, "καί θα σας δοθεί, χτυπάτε την πόρτα καί θα σας ανοιχθεί" (Ματθ. 7:7). Κανένα ουράνιο χάρισμα δεν μας δίνει ο Θεός, αν εμείς δεν το ζητάμε με επιμονή, για να μήν παραβιάσει το αυτεξούσιο καί την ελευθερία μας. Μας δίνει, όμως, πολλές αφορμές, για να ζητάμε τη χάρη Του. Έτσι, με παραχώρησή Του, βρίσκουν από τη μια τους δικαίους θλίψεις και πειρασμοί διάφοροι, πού πολλές φορές φτάνουν στα όρια της ανθρώπινης αντοχής, καί από την άλλη τους αμαρτωλούς συμφορές, αρρώστιες, κίνδυνοι και αναποδιές, ώστε, αναγκασμένοι απ' όλα αυτά, να έρχονται σε μετάνοια, ν' αφήνουν κάθε κακία καί να προστρέχουν στου Θεού το έλεος, ζητώντας τη χάρη καί τη βοήθειά Του.

Η μετάνοια, αγαπητοί μου, με κριτήριο την προσέλευσή της, είναι δύο ειδών.

Εκείνη που προέρχεται από την ελεύθερη βούλησή μας -όταν κραυγάζουμε το, "Αμάρτησα!", και τρέχουμε στους πνευματικούς μας πατέρες για να εξομολογηθούμε τις αμαρτίες μας. Και εκείνη που προέρχεται από το Θεό, πού δίνεται χαρισματικά απ' Αυτόν-όταν ολότελα και ολόψυχα μισήσουμε τις αμαρτίες πού εξομολογηθήκαμε, χύνοντας δάκρυα κατανυκτικά στη θύμησή τους. Η κατάνυξη τούτη είναι σημάδι φανερό της συγχωρήσεως και της σωτηρίας μας.

Πρέπει, όμως, να ξέρουμε, ότι και τ' αμαρτήματα διακρίνονται σε διάφορα είδη. Άλλα είναι εκούσια, δηλαδή θεληματικά, και άλλα ακούσια, δηλαδή αθέλητα. Άλλα είναι φανερά, εκείνα δηλαδή πού βλέπουν οι άνθρωποι, και άλλα κρυφά, εκείνα πού δεν γίνονται μπροστά στα μάτια των άλλων. Άλλα πάλι είναι γνωστά, εκείνα δηλαδή πού, κι αν δεν τα είδαν οι άνθρωποι, ωστόσο τα γνωρίζουν, και άλλα άγνωστα, εκείνα που σκεπάζονται με το πέπλο της υποκρισίας. Γιατί συχνά ένας άνθρωπος άλλος φαίνεται και άλλος είναι στην πραγματικότητα. Ενώ φαίνεται δίκαιος, καλοσυνάτος και ενάρετος, εσωτερικά είναι γεμάτος κακία και δολιότητα. Πολύμορφο ζώο, βλέπετε, είναι ο άνθρωπος.

Όλα τ' αμαρτήματα, πάντως, που διαπράττουμε με τη διάνοια, τα λόγια και τα έργα, εκούσια ή ακούσια, γνωστά ή άγνωστα, φανερά ή κρυφά, είναι γυμνά και τρανά μπροστά στα φοβερά θεία Μάτια, πού βλέπουν τα πάντα. Καί αν δεν απαλλαγούμε απ' αυτά όσο ακόμα βρισκόμαστε στη ζωή με τέλεια αποχή και εξομολόγηση, τη φοβερή μέρα της Κρίσεως θα διαλαληθούν μπροστά σε μυριάδες αγγέλων και ανθρώπων. Τότε όχι μόνο θα καταντροπιαστούμε, μα και θα υποστούμε την αιώνια κόλαση.

Ας εξομολογηθούμε, λοιπόν, στον πνευματικός μας πατέρα, με τη σταθερή απόφαση να μὴ ξανακάνουμε τα ίδια αμαρτήματα, και ας παρακαλέσουμε τον Κύριο να μας δώσει το χάρισμα της κατανυκτικής μετάνοιας, πού γεννάει τα θερμά δάκρυα. Έτσι θα έχουμε πάντα κοντά μας ιλαρό και στοργικό τον φιλόψυχο Δεσπότη μας. Με τη χάρη Εκείνου θα πετύχουμε την ψυχική μας σωτηρία και θ' αξιωθούμε να σταθούμε στα δεξιά Του μαζί με τους αγίους όλων των αιώνων. Αμήν, αμήν!

ΔΕΥΤΕΡΗ ΩΔΗ

Τροπάριο ΚΖ´

Φιλάνθρωπε, ο πάντας θέλων σωθήναι,
Σύ ανακάλεσαί με
και δέξαι ως αγαθός
μετανοούντά με.

Φιλάνθρωπε, Εσύ που θέλεις όλοι να σωθούν,
φέρε με πάλι κοντά Σου
και δέξου, ως αγαθός,
τη μετάνοιά μου.

**Για ποιο σκοπό έπλασε ο Θεός τον άνθρωπο.
Γιατί οι δαίμονες δεν μπορούν να μετανοήσουν.**

Ο Θεός δεν έπλασε τον άνθρωπο γι´ άλλο σκοπό, παρά μόνο για να τον καταστήσει μέτοχο της βασιλείας Του. Και όταν το πλάσμα Του, με τη γνωστή παράβαση, ξέπεσε από την υπέρφωτη χάρη Του, πάλι θέλησε, με την ένσαρκη οικονομία του Υιού Του, να του δώσει την πρότερη παραδείσια ομορφιά και στη συνέχεια την ουράνια βασιλεία, όπως και έγινε.

Δεν σώθηκαν, βέβαια, ούτε σώζονται όλοι οι άνθρωποι. Πολλοί είναι εκείνοι που δεν θα σωθούν, όπως βεβαίωσε ο Κύριος (Λουκ. 13:23-24). Και γι´ αυτό δεν φταίει Εκείνος, αλλά η κακή προαίρεση όσων δεν θα σωθούν. Γιατί ο Θεός, λέει ο σοφός Σειράχ, «εξαρχής δημιούργησε αυτεξούσιο τον άνθρωπο και τον άφησε στην ελεύθερη θέληση και διάθεσή του» (15:14). Δεν τον αναγκάζει, λοιπόν, να σωθεί. Χρησιμοποιεί, ωστόσο, πολλούς και πάνσοφους τρόπους για να του εμπνεύσει τον πόθο της σωτηρίας,

για να τον ελκύσει κοντά Του, για να τον βάλει στη βασιλεία Του. Γιατί, ως πανάγαθος και φιλόανθρωπος, όχι μόνο δεν ευχαριστείται με την απώλεια του ανθρώπου, αλλά και χαίρεται και ευφραίνεται υπερβολικά, όταν τον βλέπει να επιστρέφει.

Αν ήταν δυνατόν να μετανοήσουν από την κακία τους και οι δαίμονες, ο Θεός θα πανηγύριζε. Μαζί Του θα πανηγύριζαν και οι άγιοι άγγελοι για τη σωτηρία εκείνων, που κάποτε ήταν ομοούσιοι αδελφοί τους. Επειδή, όμως, η πεσμένη ασώματη φύση των δαιμόνων έχει παγιωθεί στο κακό, τα πονηρά αυτά πνεύματα είναι ολότελα ανεπίδεκτα μετάνοιας. Έχουν ταυτιστεί οριστικά με την κόλαση, από την οποία δεν μπορούν να μεταπηδήσουν στη βασιλεία του Θεού.

Έτσι, ο πανάγαθος Κύριος έστρεψε όλη Του την αγάπη στη σωτηρία των αμαρτωλών ανθρώπων. Και καθώς χαίρεται ένας στοργικός πατέρας, όταν ξαφνικά δει τον πολυαγαπημένο του γιο να ελευθερώνεται από πολυχρόνια σκλαβιά και να γυρίζει στο πατρικό σπίτι, όπου βρίσκει ασφάλεια, έτσι χαίρεται και ο ουράνιος Πατέρας μας, όταν ελευθερωνόμαστε από τη σκλαβιά των παθών με τη μετάνοια, όταν επιστρέφουμε στον ενάρετο βίο, όταν βρίσκουμε ασφάλεια κοντά Του και κληρονομούμε τη μακαριότητα τ' ουρανού.

Ας μετανοήσουμε, λοιπόν, αγαπητοί μου, για να δώσουμε κι εμείς χαρά στον ουράνιο Πατέρα μας. Φτάνουν τα χρόνια που κατασπαταλήσαμε μέχρι σήμερα, κάνοντας τα πονηρά θελήματα του διαβόλου. Να, τώρα είναι ο καιρός της χάριτος. Τώρα είναι ο καιρός της μετάνοιας. Αυτές οι άγιες ημέρες της Μεγάλης Τεσσαρακοστής ορίστηκαν από τους Θείους Πατέρες της Εκκλησίας μας ως κατεξοχήν κατάλληλες για μετάνοια και εξομολόγηση, για κλάμα και κατάνυξη, για αναγνώριση και επανόρθωση των κακών που πράξαμε από αμέλεια και απροσεξία μας.

Έτσι, μπορούμε να προσφέρουμε κάθε χρόνο στο Θεό, σαν καθαρό δώρο, τα δάκρυα της θερμής μας μετάνοιας, που Τον ευφραίνουν περισσότερο από τις τυπικές καθημερινές μας προσευχές. Ναι, μεγαλύτερη ευφροσύνη προξενεί στον πανάγαθο Κύριό μας ένα δάκρυ που χύνουμε με πόνο ψυχής για τις αμαρτίες μας, παρά οι πολλές προσευχές, οι νηστείες και οι άλλες σωματικές αρετές, που επιτελούνται χωρίς καρδιακή συντριβή και θερμότητα. Γιατί ο καρπός των έργων της αρετής είναι η συντριβή της καρδιά και τα δάκρυα της κατανύξεως. Τα κατανυκτικά δάκρυα είναι ένα

φανερó σημάδι του Θείου ελέους σ' εκείνους που μετανοούν γνήσια. Τα κατανυκτικά δάκρυα είναι μια βέβαιη πληροφορία της συγχωρήσεως των αμαρτιών. Τα κατανυκτικά δάκρυα ξαναδίνουν στην ψυχή την πρωτόκτιστη ωραιότητά της. Τα κατανυκτικά δάκρυα συντελούν στην ανακαίνιση και αποκατάσταση του «κατ' εικόνα».

Τα κατανυκτικά δάκρυα, λοιπόν, ας χρησιμοποιούμε κι εμείς, αδελφοί μου, σαν θεραπευτικό βάλαμο για τις θανάσιμες πληγές των ψυχών μας. Κι αν δεν τα έχουμε, ας τα ζητήσουμε επίμονα από τον φιλόανθρωπο Κύριό μας, πού πάντα θέλει και επιδιώκει όλων των ανθρώπων τη μετάνοια, την επιστροφή και τη σωτηρία. Σ' αυτόν ανήκει η δόξα στους ατελευτήτους αιώνες. Αμήν.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΩΔΗ

Τροπάριο ΚΣΤ'

*Τήν θύραν σου μή αποκλείσης μοι τότε,
Κύριε, Κύριε
άλλ' άνοιξόν μοι αυτήν
μετανοούντι σοι.*

*Τη θύρα (του ελέους) σου μή μου κλείσεις τότε,
Κύριε, Κύριε!
Άλλ' άνοιξέ μου την,
βλέποντας τή μετάνοιά μου.*

Κατανυκτική εξομολόγηση στον Κύριό μας Ιησού Χριστό

Αυτή η ζωή είναι καιρός μετάνοιας και εξομολογήσεως. Η άλλη ζωή είναι καιρός αναπαύσεως ή οδύνης. Εκεί κλείνεται η θύρα της θείας ευσπλαχνίας και ανοίγεται -στους αμετανόητους, φυσικά- η θύρα της θείας τιμωρίας. Ας μή ζούμε με αμέλεια, λοιπόν, όσο έχουμε καιρό για μετάνοια, γιατί θα έρθει ξαφνικά ο καιρός της φοβερής εκείνης Κρίσεως, και τότε θα μετανοούμε ανώφελα. "Πρόσεξε, άνθρωπέ μου", φωνάζει ο Μέγας Βασίλειος, "μή μετανοήσεις για τ' αμαρτήματά σου, όταν πιά η μετάνοια δεν θα σε ωφελεί διόλου". Στον άδη δεν υπάρχει μετάνοια. Γι' αυτό ας παρακαλέσουμε θερμά το Θεό:

"Κύριε, Κύριε! Μή μας κλείσεις τότε τη θύρα του ελέους Σου. Αμαρτήσαμε, ανομήσαμε, αδικήσαμε ενώπιόν Σου. Δεν τηρήσαμε και δεν εφαρμόσαμε τις εντολές Σου, οι ελεεινοί και πανάθλιοι. Γι' αυτό θα είμαστε αναπολόγητοι τη φρικτή ημέρα της Κρίσεως.

"Κύριε, Κύριε! Ελέησέ μας, γιατί κυλιστήκαμε στο βούρκο των σαρκικών επιθυμιών και λερώσαμε τις ψυχές μας. Κύριε, Κύριε! Ελέησέ μας, γιατί γίναμε εκούσια παρανάλωμα της άσβεστης φωτιάς, μετανοώντας καθημερινά και ξαναπέφτοντας στα ίδια αμαρτήματα, σαν το σκυλί πού γυρίζει πίσω στο ίδιο του το ξέρασμα. Κύριε, Κύριε! Ελέησέ μας, γιατί με έργα και λόγια και λογισμούς αισχρούς καταμολύναμε τα σώματα και τις ψυχές μας, γίναμε από ραθυμία δούλοι των ηδονών και ακολουθήσαμε τα θελήματα του διαβόλου. Κύριε, Κύριε! Ελέησέ μας, μολονότι Εσύ άπειρες φορές μας έχεις ελεήσει κι εμείς άπειρες φορές Σ' έχουμε λυπήσει με τις αισχρές μας πράξεις. Κύριε, Κύριε! Ελέησέ μας, τους ένοχους κάθε ανομίας και άξιους κάθε τιμωρίας. Κύριε, Κύριε! Ελέησέ μας, μολονότι φανήκαμε ολότελα ανάξιοι του θείου και άπειρου ελέους Σου, καθώς αχάριστα περιφρονήσαμε τα ουράνια δώρα και χαρίσματά Σου.

"Δέξου μας, λοιπόν, τώρα που επιστρέφουμε κοντά Σου. Αγκάλιασέ μας, τώρα πού εγκάρδια Σε παρακαλούμε και θερμά Σε ικετεύουμε. Γιατί δεν θέλεις το θάνατο του αμαρτωλού, πού για χάρη του έγινες φτωχός, ούτε καλείς σε μετάνοια τους δικαίους, αλλά τους αμαρτωλούς.

"Κύριε, Κύριε! Αμαρτήσαμε, παροργίσαμε και παραπικράναμε τη φιλανθρωπία Σου.

Κουρελιαστήκαμε. Αχρειωθήκαμε. Εργαστήρια του διαβόλου γίναμε. Βρώμησαν και σάπισαν οι πληγές μας. Η γεμάτη πάθη και ανομίες ζωή μας πέρασε και διαλύθηκε σαν καπνός. Το Άγιο Σου Πνεύμα υπερβολικά Το λυπήσαμε. Δεν θα έχουμε καμιά δικαιολογία, για όσα κάναμε, την ημέρα της Κρίσεως. Αιώνια μας πρέπει να βασανιζόμαστε στη φωτιά της γέεννας.

"Ωστόσο, θαυμαστέ Βασιλιά των όλων και ανεξίκακε Κύριε, φανέρωσε με τρόπο θαυματουργικό το έλεός Σου και σ' εμάς. Καταπόντισε στο πέλαγος της ευσπλαχνίας Σου, σαν σε βαθιά θάλασσα, τα παραπτώματά μας. Δείξε μας της αγαθότητός Σου την ακαταμάχητη δύναμη και δέξου μας μετανοημένους. Χάρισέ μας την άφεση των ανομιών. Καθοδήγησέ μας από δώ και πέρα στο άγιο Σου θέλημα. Καθήλωσε τις σάρκες μας με το φόβο Σου. Φώτισε τα σκοτισμένα μάτια μας, για να δουν καθαρά την αλήθεια Σου. Απάλλαξέ μας από τις πονηρές προλήψεις, τούς μάταιους λογισμούς, τις αισχρές ενθυμήσεις. Μή μας παραδώσεις στους σκληρούς δαίμονες, τώρα που μετανοούμε και εξομολογούμαστε σ' Εσένα. Δώρισέ μας δάκρυα κατανύξεως, για ν' αποπλύνουμε μ' αυτά τους πολλούς μολυσμούς μας και να σταθούμε μπροστά Σου καθαροί και αμόλυντοι. Ναι, Σε παρακαλούμε, φιλόανθρωπε και πολυέλεε Κύριε! Άκουσέ μας, τους αμαρτωλούς, πού θερμά ικετεύουμε την αγαθότητά Σου, με τις πρεσβείες της πανάχραντης Κυρίας Θεοτόκου, του θεοφόρου πατέρα μας Ανδρέα, αρχιεπισκόπου Κρήτης, του Ιεροσολυμίτη, και όλων των αγίων, όσοι Σ' ευαρέστησαν εξαρχής μέχρι σήμερα. Αμήν."

ΔΕΥΤΕΡΗ ΩΔΗ

Τροπάριο ΚΔ΄

Ιλάσθητι, ως ό τελώνης βοώ σοι,

Σώτερ, ιλάσθητί μοι·
Ουδείς γάρ των έξ Αδάμ
Ως εγώ ήμαρτέ σοι.

Σπλαχνίσου, Σου φωνάζω σαν τον τελώνη,
Σωτήρα μου, σπλαχνίσου με!
Γιατί κανένας απ' τους απογόνους του Αδάμ
δεν αμάρτησε όπως εγώ σ' Εσένα.

Ωφέλιμη διδαχή για τον τελώνη και το Φαρισαίο

Τελώνης, στα χρόνια του Χριστού, λεγόταν ο επιφορτισμένος με την είσπραξη των φόρων από το λαό για λογαριασμό των ρωμαϊκών αρχών. Οι τελώνες ήταν συνήθως άδικοι και άρπαγες, γι' αυτό τοποθετούνταν στο ίδιο επίπεδο με τους αμαρτωλούς και τις πόρνες. Ο τελώνης, ωστόσο, της ευαγγελικής παραβολής (Λουκ. 18:10-14), επειδή έδειξε βαθειά ταπείνωση κι έκανε θερμή εξομολόγηση στο Θεό, χτυπώντας το στήθος του και λέγοντας, «Θεέ μου, σπλαχνίσου με, τον αμαρτωλό!», πήρε εύκολα από τον φιλόανθρωπο Κύριο όλων των ανομημάτων του την άφεση. Αντίθετα, ο μεγάλαιχος Φαρισαίος, μολονότι έδινε στο ναό το δέκατο απ' όλα τα εισοδήματά του, νήστευε, προσευχόταν, είχε κάθε αρετή, για τη μεγάλη του έπαρση καταδικάστηκε. Και δίκαια. Γιατί;

Πρώτα-πρώτα, έπρεπε να γνωρίζει πώς ήταν άνθρωπος. Και ως άνθρωπος, είχε αναπόφευκτα και την ανθρώπινη αδυναμία. Τι σημαίνει αυτό; Ότι κι αν μία μόνο μέρα ζούσε, ήταν αδύνατο να μην αμαρτήσσει με τα έργα ή με τα λόγια ή με τις σκέψεις. Κάθε αμαρτία, και η πιο μικρή, ως αντίθεση στο θέλημα του Θεού, αποτελεί ανταρσία εναντίον Του. Ας μην ξεχνάμε πώς ο Εωσφόρος από τα ύψη τ' ουρανού ξέπεσε στα καταχθόνια του άδη για έναν μονάχα υπερήφανο λογισμό, χωρίς να έχει άλλες αμαρτίες, όπως εμείς.

Δεύτερον, έπρεπε να σκεφτεί πώς όσα καλά είχε, όλα ήταν του φιλόανθρωπου

Θεού δώρα και χαρίσματα. Όφειλε, λοιπόν, να δοξάζει γι' αυτά τον Πλάστη του με ευγνωμοσύνη και ταπείνωση, όχι να τον «ευχαριστεί» με τόση αυταρέσκεια, γιατί δεν ήταν τάχα αμαρτωλός σαν τους άλλους ανθρώπους, κατακρίνοντας έτσι όλο τον κόσμο και αρπάζοντας με προκλητικότητα από τον Κύριο το αξίωμα του Κριτή της οικουμένης.

Τρίτον, έπρεπε να συλλογιστεί πώς ο Θεός δεν έχει καμιάν ανάγκη ούτε τις νηστείες και τις ελεημοσύνες μας ούτε τις προσευχές και τις αγρυπνίες μας ούτε τίποτ' άλλο απ' όσα μας ζητάει να κάνουμε. Αυτά τα όρισε για τη δική μας ωφέλεια, προνοώντας για τη σωτηρία της ψυχής μας.

Ο Φαρισαίος, λοιπόν, θα προσευχόταν θεάρεστα, αν έλεγε: «Σ' ευχαριστώ, Θεέ μου, πού, φανερώνοντας την άπειρη αγαθότητά Σου, μ' έφερες από την ανυπαρξία στην ύπαρξη, έπλασες από χώμα το σώμα μου με τα θεϊκά Σου χέρια και το ψύχωσε με την πανάγια πνοή Σου, χαρίζοντάς μου τη ζωή, τη λογική, την αυτεξουσιότητα και την αθανασία. Σ' ευχαριστώ, Θεέ μου, πού με στόλισες, τον χωματίνο άνθρωπο, με τους λαμπρούς χαρακτήρες της θείας εικόνας Σου, πού με τίμησες με τη δυνατότητα να Σου μοιάσω, πού με πλούτισες με τα διάφορα χαρίσματα του Αγίου Σου Πνεύματος. Σ' ευχαριστώ, Θεέ μου, πού έκανες για μένα τον παράδεισο της τρυφής, πού άπλωσες για μένα τον απέραντο ουρανό με τον ήλιο, τη σελήνη και τ' αναρίθμητα αστέρια, πού δημιούργησες για μένα τη γη με τους κάμπους και τα βουνά, με τα φυτά και τα δέντρα, με τους καρπούς και τα λουλούδια, με τα πουλιά και τα ζώα, με τα τόσα πράγματα και πλάσματα –άλλα για να με τρέφουν, άλλα για να με υπηρετούν, άλλα για να με θεραπεύουν, άλλα για να με ντύνουν, άλλα για να με τέρπουν. Σ' ευχαριστώ, Θεέ μου, πού παραβλέπεις τις καθημερινές αμαρτίες μου και μακροθυμείς, ως αμνησίκακος, περιμένοντας τη μετάνοια και την επιστροφή μου. Σ' ευχαριστώ, Θεέ μου, για όλες τις ευεργεσίες Σου, όσες έλαβα και όσες ελπίζω να λάβω από τον ανυπέρβλητο πλούτο της αγαθότητός Σου».

Έτσι έπρεπε να προσευχηθεί ο Φαρισαίος, όταν ανέβηκε στο ναό, ευχαριστώντας δηλαδή για όλα τον ευεργέτη του Κύριο, και όχι λέγοντας πώς δεν είναι σαν τους άλλους ανθρώπους άρπαγας, άδικος, μοιχός κ.λ.π. ή και σαν τον τελώνη.

Ταλαίπωρε Φαρισαίε! Δεν είσαι, λές, σαν τους άλλους ανθρώπους. Τι είσαι τότε; Άγγελος; Αλλά η φύση σου και το αλαζονικό φρόνημά σου δεν ταιριάζουν στους αγγέλους. Μήπως δαίμονας; Αλλά οι δαίμονες είναι άϋλοι και άσαρκοι, ενώ εσύ έχεις υλικό σώμα, σάρκα και κόκαλα. Αφού, λοιπόν, δεν είσαι ούτε άνθρωπος, όπως ομολογείς ο ίδιος, ούτε άγγελος, όπως φανερώνει η έπαρσή σου, ούτε δαίμονας, όπως αποδεικνύει το σώμα σου, δεν μπορεί παρά να είσαι γαΐδαρος! Και ο Θεός γαϊδάρους δεν σώζει. Στον παράδεισο βάζει μόνο ανθρώπους λογικούς και ταπεινούς. Γι' αυτό δίκαια καταδικάστηκες, δίκαια έχασες τη χάρη του Κυρίου, δίκαια έγινες αιώνιο και θλιβερό παράδειγμα κομπασμού και υψηλοφροσύνης. Για να βλέπουν οι άνθρωποι την αιφνίδια πτώση σου, και, αποφεύγοντας την ανόητη υπερηφάνεια, να ταπεινώνονται σαν τον τελώνη, έχοντας στο νου τους τις αμαρτίες τους και λέγοντας: «Σπλαχνίσου με, Σωτήρα μου, τον αμαρτωλό και ανάξιο δούλο Σου, και σώσε με, ως φιλόανθρωπος! Γιατί κανένας απ' τους απογόνους του Αδάμ δεν αμάρτησε όπως εγώ σ' Εσένα».

Όλοι μας, αδελφοί μου, μικροί και μεγάλοι, ενάρετοι και αμαρτωλοί, δίκαιοι και άδικοι, ας χτυπάμε με τα λόγια του τελώνη, σαν με σιδερένιο σφυρί, την πύλη της θείας ευσπλαχνίας. Και θα μας ανοιχτεί, όπως ανοίχτηκε και σ' εκείνον το μακάριο, με τη χάρη και τη φιλανθρωπία του Κυρίου μας Ιησού Χριστού. Αμήν.

Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Η Ω Δ Η

Τροπάριο ΚΒ'

*Ημάρτηκα, ώσπερ ή πόρνη βοώ σοι,
μόνος ημάρτηκά σοι,
ώς μύρον δέχου, Σωτήρ,
καμού τά δάκρυα.*

*Αμάρτησα! Σου φωνάζω σάν την πόρνη.
Μόνος αμάρτησα σ' Εσένα!
Δέξου σαν το μύρο της, Σωτήρα μου,
καί τα δικά μου δάκρυα.*

Τα δάκρυα της μετανοίας...

.....

Η ψεκτική ρεύση, πού τόσα κακά προξενεί στον άνθρωπο, είναι η εκούσια αφροδίσια ρύση από το σώμα, η επαινετή και ωφέλιμη ρεύση, πού τόσα καλά γεννάει, είναι η εκροή των δακρύων της μετάνοιας από τα μάτια. Με τέτοια δάκρυα έβρεξε τα πόδια του Ιησού η αμαρτωλή εκείνη γυναίκα (Λουκ. 7:37-38). Και όχι μόνο καθαρίστηκε από κάθε μολυσμό ψυχής και σώματος, αλλά και έγινε μυροδοχείο του Αγίου Πνεύματος. Μέσ' από το Ευαγγέλιο, μάλιστα, η πράξη της διαλαλείται στις οικουμένης τα πέρατα για τόσους αιώνες. Αφήνω τον απόστολο Πέτρο, πού με λίγα δάκρυα έσβησε το καμίνι της φοβερής εκείνης τριπλής και ένορκης αρνήσεως του Χριστού (Ματθ. 26:69-75), αποκαταστάθηκε στο αποστολικό του αξίωμα κι έγινε ο πρωτόθρονος, ο κορυφαίος των αποστόλων. Δεν αναφέρω καί τις μυριάδες των οσίων, πού καλλιέργησαν με τους ασκητικούς αγώνες τους την άκαρπη έρημο, την πότισαν με τα κατανυκτικά δάκρυά τους και την έκαναν επίγειο παράδεισο, γεμάτον από δέντρα έμψυχα και λογικά, δέντρα με αμάραντα φύλλα αρετών και με ζωογόνους καρπούς αγιοπνευματικών χαρισμάτων. Τούτο μόνο λέω καί δεν θα πάψω ποτέ να το λέω: Αν δεν υπήρχαν σ' αυτόν τον πρόσκαιρο κόσμο τα δάκρυα της μετάνοιας, ο ουράνιος παράδεισος θα έμενε άδειος από πλήθη αγίων και σωσμένων ανθρώπων, ενώ ο αχόρταγος άδης θα γέμιζε από αναρίθμητες ψυχές κολασμένων.

Μόνο με της μετάνοιας τα δάκρυα, χωρίς άλλη αρετή, ένας πολύ αμαρτωλός άνθρωπος σώζεται ευκολότερα από έναν ενάρετο, πού δεν έχει τα δάκρυα αυτά. Γιατί, χωρίς κατάνυξη καί μετάνοια, ο χριστιανός, ακόμα κι όταν είναι πλούσιος σε αρετές και καλά έργα, μοιάζει μ' έναν ωραίο κήπο, γεμάτον ποικίλα δέντρα και λουλούδια, αλλά χωρίς νερό. Έτσι, καθώς όλα τούτα δεν ποτίζονται, γρήγορα ξεραίνονται. Όμοια

ξεραίνονται και χάνονται οι αρετές, πού δεν ποτίζονται με τα κατανυκτικά δάκρυα. Γι' αυτό ο φιλόανθρωπος Θεός, όταν δει χριστιανούς ακατάνυκτους, χωρίς πνεύμα και βίωμα μετάνοιας, τούς αφήνει να πέσουν σε πειρασμούς μεγάλους ή σε αμαρτήματα βαριά, για να ταπεινωθούν, να μετανοήσουν και να κλάψουν πικρά. Αυτά τα δάκρυα τα δέχεται ο Κύριος ευχάριστα, σαν προσφορά καί θυσία πνευματική, θυσία ανώτερη από κάθε άλλη. Ο ίδιος στο Ευαγγέλιο μακαρίζει όσους κλαίνε και ταλανίζει όσους γελάνε. Γιατί η παρούσα ζωή είναι καιρός για δάκρυα, όχι καιρός για γέλια. Ο Ιησούς ποτέ δεν γέλασε στο διάστημα της επίγειας παρουσίας Του. Πολλές φορές, όμως, έκλαψε για τους ανθρώπους και τις αμαρτίες τους, δίνοντας καί σ' εμάς καλό παράδειγμα.

Ας κλαίμε, λοιπόν, για τις αμαρτίες μας, όσο βρισκόμαστε στην κοιλάδα τούτη του κλαυθμώνος, γιατί είναι αδύνατο να μείνουμε αναμάρτητοι, έστω κι αν η διάρκεια της επίγειας ζωής μας είναι μία μόνο μέρα.

Αλλά τά δάκρυα της μετάνοιας είναι χάρισμα που δίνεται από το Θεό, όταν καλλιεργούμε στην καρδιά μας την καλή λύπη και συντριβή με των αμαρτιών μας την ενθύμηση. Έτσι, αργά ή γρήγορα, θα μας σπλαχνιστεί ο πανάγαθος Κύριος. Γιατί ποτέ δεν θα περιφρονήσει ο Θεός μια καρδιά πού αισθάνεται συντριβή και ταπείνωση. Σ' Αυτόν ανήκει η δόξα στους αιώνες. Αμήν.

Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Η Ω Δ Η

Τροπάριο ΙΑ΄

Απόλεσα το πρωτόκτιστον κάλλος
και τήν ευπρέπειάν μου·
και άρτι κείμαι γυμνός

Και καταισχύνομαι.

*Έχασα τήν πρώτη ομορφιά
και τήν ευπρέπεια που μου 'δωσε ο Κτίστης,
Και τώρα κείτομαι γυμνός
και καταντροπιασμένος.*

**Θρηνολογία του αμαρτωλού που μετανοεί αληθινά
και ζητάει από το Θεό τη συχώρηση των αμαρτιών του.**

Σαν ένας αμαρτωλός πού μετανοεί ο άγιος Ανδρέας Κρήτης, θρηνώντας και ταλανίζοντας τον εαυτό του, λέει:

«Δυστυχία μου! Τι ήμουνά πρώτα και πού κατάντησα, ο πανάθλιος! Το σώμα μου πλάστηκε από χώμα, αλλά η ψυχή που μου 'δωσε ο Δημιουργός είχε ομορφιά ασύγκριτη, ανώτερη από κείνη των αγγελικών δυνάμεων. Και όμως, από τήν αμέλεια και τήν απροσεξία μου, έχασα αυτή τήν ουράνια ομορφιά, που έδινε θαυμαστή ευπρέπεια στο χωμάτινο σώμα μου, σαν μια στολή βασιλική, ή μάλλον θεϊκή, μεγαλόπρεπη κι ολόλαμπρη, πιο φωτεινή και από τον φεγγοβόλο ήλιο. Έτσι, κείτομαι τώρα στη λάσπη της αμαρτίας γυμνός και καταντροπιασμένος, καθώς με βασανίζει με τον ακατάπαυστο έλεγχο της η συνείδησή μου.

Αλίμονό μου! Αξιοθρήνητος είμαι, στ' αλήθεια! Ας με κλάψουν ο ουρανός και η γη και όλα τα κτίσματα του Θεού, αφού, ενώ είχα τόση τιμή, εξίσωσα τον εαυτό μου με τα ζώα κι έγινα όμοιος μ' αυτά. Τώρα δεν μπορώ ούτ' ένα βλέμμα να ρίξω στον ουρανό. Πλασμένος σύμφωνα με τήν εικόνα του Θεού και προικισμένος με τη δυνατότητα να μοιάσω σ' Εκείνον, ήμουνά πρώτα ζηλευτός, αγαπητός και οικείος στους αγίους αγγέλους. Τώρα, όμως, εξαιτίας των μιαρών πράξεών μου, έγινα σιχαμερός, αποκρουστικός, ξένος σ' αυτούς.

Θέλω να μετανοήσω εγκάρδια, θέλω να ξεκόψω ολότελα από τήν αμαρτία. Μα

δεν μ' αφήνει το πάθος, που έχει ριζώσει στην ψυχή μου. Έτσι, δεν κάνω το καλό που θέλω, αλλά το κακό που μισώ. Κείτομαι, λοιπόν, τώρα γυμνός από τη Θεία χάρη, έρημος από αγαθές πράξεις, στερημένος από τα ιερά μυστήρια, και μάλιστα από τη Θεία Κοινωνία. Εξομολογούμαι τ' αμαρτήματά μου, και ξαναπέφτω στα ίδια, ο άθλιος. Δεν έχω κατανυκτικά δάκρυα, για να μπορέσω μ' αυτά ν' αποπλύνω τους ρύπους των αισχρών έργων μου και να ξαναφέρω τον εαυτό μου στην πρώτη εκείνη κατάσταση του.

Τι δυστυχισμένος, αληθινά, που είμαι! Ποιος μπορεί να με λυτρώσει από το σώμα τούτο, που έχει υποταχθεί στο θάνατο; Ποιος μπορεί να με λυτρώσει απ' της επίβουλης τούτης σάρκας τα θανατηφόρα σκιρτήματα; Αυτά είναι που με μολύνουν κάθε ώρα. Αυτά είναι που καταλερώνουν τήν ολόλευκη στολή του Θείου Βαπτίσματος. Αυτά είναι που με κάνουν τώρα να ντρέπομαι τον ίδιο μου τον εαυτό, έστω κι αν κανένας άλλος δεν με ελέγχει, έστω κι αν κανένας άλλος δεν με χλευάζει. Καθώς λέει σωστά ο απόστολος, το εμπαθές σώμα είναι υποταγμένο στο θάνατο. Έτσι, όποιος υποτάσσεται στο σώμα του, πιάνεται στα δίχτυα του θανάτου, του αιώνιου θανάτου.

Ποιος, λοιπόν, μπορεί να με λυτρώσει, τον δυστυχισμένο, από το σώμα τούτο, που έχει υποταχθεί στο θάνατο; Κανένας άλλος, βέβαια, παρά μόνο Εκείνος που πήρε ανθρώπινο σώμα, αλλά καθαρό, απαθές και αναμάρτητο

· μόνο Εκείνος που αμαρτία δεν έκανε και δόλος στο στόμα Του δεν βρέθηκε· μόνο Εκείνος που με το θάνατό Του κατήργησε τον αιώνιο θάνατο· μόνο Εκείνος που χαίρεται και ευφραίνεται με τήν ειλικρινή μετάνοια και τήν επιστροφή μου· μόνο Εκείνος που με το Σταυρό πραγματοποίησε τήν παγκόσμια λύτρωση από τήν αμαρτία· μόνο Εκείνος που αφήνει τα ενενήντα εννέα πρόβατα και πάει να ζητήσει το χαμένο.

Ας προσπέσω, λοιπόν, σ' Αυτον! Ας κλάψω μπροστά Του ικετευτικά, για να με καθαρίσει από τους ρύπους των αισχρών μου πράξεων· για να δώσει πάλι στην ψυχή μου τήν πρώτη της ομορφιά· για να με ντύσει πάλι με τη θεούφαντη στολή της χάριτός Του, ώστε να μην κείτομαι πια γυμνός και καταντροπιασμένος στις ηδονής το βόρβορο, αλλά να σηκωθώ όρθιος και να μείνω για πάντα σταθερός σε κάθε έργο αγαθό και σωτήριο.

Ναι, πολυέλεε Κύριε, άκουσέ με, τον ανάξιο δούλο Σου! Μη με αποδοκιμάσεις τελειωτικά, τον μολυσμένο και βέβηλο, αλλά συγχώρεσε όλες τις αμαρτίες μου. Μη μ' αφήσεις ν' αμαρτήσω πια σ' Εσένα, το Λυτρωτή και Σωτήρα μου, αλλά φύλαξέ με ως τήν τελευταία μου πνοή άσπιλο και αμόλυντο. Σώσε με, πολυεύσπλαγχνε, για ν' ανυμνώ και να δοξάζω με πίστη και πόθο το πάντιμο και μεγαλοπρεπές όνομά Σου στους ατέλειωτους αιώνες. Αμήν.»

ΔΕΥΤΕΡΗ ΩΔΗ

Τροπάριο Δ΄

Ζάλη με των κακών παριέχει,
εύσπλαγχνε Κύριε.
Αλλ' ώς τώ Πέτρω, καμοί
τήν χείρα έκτεινον.

Ζάλη των συμφορών με κυκλώνει,
εύσπλαγχνε Κύριε.
Γι' αυτό, όπως στον Πέτρο, καί σ' εμένα
άπλωσε το χέρι Σου.

**Με τη δική μας μόνο δύναμη είναι αδύνατο να γλυτώσουμε
από τα κύματα των παθών και των θλίψεων,
γι' αυτό ας ζητάμε με θερμή πίστη τη βοήθεια του Θεού.**

Κάποια νύχτα οι μαθητές του Χριστού βρίσκονταν μέσα σ' ένα καΐκι, στη

θάλασσα της Γαλιλαίας, κι έπλεαν προς τη Βηθσαϊδά. Επειδή ο άνεμος ήταν ενάντιος και σφοδρός, ταλαιπωρούνταν στην κωπηλασία από τα κύματα. Ο Ιησούς είχε μείνει μόνος στη στεριά και προσευχόταν. Τα ξημερώματα, τους πλησίασε περπατώντας πάνω στη θάλασσα. Εκείνοι τρόμαξαν, νομίζοντας πώς είναι φάντασμα, κι έβαλαν τις φωνές από το φόβο τους. Μά ο Ιησούς τους καθησύχασε: "Έχετε θάρρος! Εγώ είμαι, μή φοβάστε". Ο Πέτρος Του αποκρίθηκε: "Κύριε, αν είσαι Εσύ, πρόσταξέ με να 'ρθω κοντά Σου περπατώντας στα νερά". "Έλα", του λέει ο Κύριος. Κατέβηκε τότε από το πλοίο ο Πέτρος κι άρχισε να περπατάει πάνω στα νερά χωρίς να βουλιάζει. Βλέποντας, όμως, τον ισχυρό άνεμο, φοβήθηκε και άρχισε να καταποντίζεται. "Κύριε, σώσε με!", κραύγασε. Αμέσως ο Ιησούς άπλωσε το χέρι Του, τον κράτησε και του είπε: "Ολιγόπιστε, γιατί σ' έπιασε η αμφιβολία;" Και μόλις ανέβηκαν στο καΐκι, κόπασε ο άνεμος (Ματθ. 14:22-32, Μάρκ. 6:45-51).

Όταν, λοιπόν, κι εμείς, αγαπητοί μου, ζαλιζόμαστε από τα κύματα της φουρτουνιασμένης θάλασσας της ζωής αυτής, όταν κυκλωνόμαστε από πολλούς πειρασμούς και θλίψεις, πού μας χτυπούν σαν άλλοι ισχυροί άνεμοι, ας μή βουτάμε απερίσκεπτα στα νερά της κοσμικής ματαιότητας και των γήινων μεριμνών, έχοντας εμπιστοσύνη στη δική μας μόνο δύναμη. Γιατί είναι ολότελα αδύνατο να μήν καταποντιστούμε χωρίς του Θεού τη βοήθεια. Ο άνθρωπος, όταν δεν έχει τη θεία ενίσχυση, είναι σαν ένα αδύναμο μυρμηγκάκι μπροστά τους δυνατούς και φοβερούς δαίμονες. Πώς, λοιπόν, να τα βάλει μαζί τους; Αυτό δεν θα ήταν μόνο ασύνετο, αλλά και παράτολμο και επικίνδυνο και ολοφάνερα αλαζονικό. Ούτε οι δαίμονες ούτε τα πάθη ούτε η αμαρτία μπορούν να νικηθούν από την ανίσχυρη ανθρώπινη φύση. Μόνο από την πανίσχυρη και παντοκρατορική θεία δύναμη καταβάλλονται.

Μας χτυπούν, λοιπόν, σαν τ' άγρια κύματα δοκιμασίες και πειρασμοί, είτε από τους δαίμονες είτε από τους ανθρώπους; Ας μήν τους αντιμετωπίσουμε, επιστρατεύοντας τη δική μας γνώση και δύναμη. "Μήν αντιστέκεστε στον πονηρό," λέει ο Κύριος (Ματθ. 5:39), μόνοι σας. Ας φωνάξουμε με θερμή πίστη σ' Εκείνον πού μπορεί να μας σώσει, τον Ιησού Χριστό, όπως φώναξε ο Απόστολος Πέτρος: "Σώσε μας, Κύριε!". Και αν ακούσουμε, "Γιατί σας έπιασε η αμφιβολία, ολιγόπιστοι;", ας μη δειλιάσουμε, ας μήν απελπιστούμε. Απεναντίας, μάλιστα, ας δεηθούμε πιο επίμονα. Τότε ο Κύριος, εκτιμώντας την εμμονή μας στην προσευχή, θ' απλώσει αόρατα το χέρι Του

και θα μας τραβήξει παράδοξα μέσ' από τ' άγρια κύματα των πειρασμών. Ύστερα θα μπει μέσα στο πλοίο της ψυχής μας. Και στη στιγμή θα κοπάσει ο δαιμονικός άνεμος. Μέσα μας θα βασιλέψει απόλυτη γαλήνη και ηρεμία. Έτσι θα ταξιδεύουμε πιο ακίνδυνα στο πέλαγος του κόσμου τούτου, χωρίς φόβο ναυαγίου. Και όταν πεθάνουμε, η ψυχή μας θ' αράξει στο αχείμαντο λιμάνι της θείας μακαριότητας, ενώ το σώμα μας θα διαλυθεί ως την κοινή ανάσταση. Τότε θ' αναστηθεί, θα ενωθεί πάλι με την ίδια ψυχή και θ' αρπαγεί με σύννεφα, για να προϋπαντήσει στον αέρα τον Κύριο, πού θα έρθει απ' τον ουρανό με δύναμη και λαμπρότητα πολλή. Θα έρθει για να κρίνει όλη την ανθρωπότητα και ν' ανταμείψει τον καθένα ανάλογα με τις πράξεις του.

Μακάρι να βρεθούμε κι εμείς, τη φοβερή εκείνη μέρα, ανάμεσα στους δικαίους, που θα τοποθετήσει στα δεξιά Του, καί όχι στους παραβάτες του νόμου Του, πού θα τοποθετήσει στ' αριστερά Του. Ναί, Χριστέ μου εύσπλαχνε και πανάγαθε, μή μας εγκαταλείψεις! Μήν αφήσεις να φύγουμε, οι ανάξιοι, από τη ζωή αυτή αμετανόητοι και αδιόρθωτοι, για να μή βρεθούμε τότε καταδικασμένοι και έντρομοι στ' αριστερά Σου. Κάνε να παραδώσουμε με αληθινή μετάνοια τις ψυχές μας στ' άχραντα χέρια Σου και να σταθούμε άξια στα δεξιά Σου! Αμήν.